

(Kupres), *Mravinci* (Split), *Studenci* (Imotski i Ljubuški). Ili pak (na str. 49.) stoji da su Crnogorci u Srbiji, a ne navode se Crnogorci kraj Imotskoga.

Iz popisa uporabljene literature vidljivo je kako je Lubaš iscrpio najvažnija vrela do kojih je mogao doći, ali na žalost nisu mu dopala ruku baš sva. Zbog velike daljine (od Poljske do Balkana), zbog širine prostora i više jezika odakle je uzimao građu naprosto se nije moglo sve zabilježiti. Ovaj se nedostatak ne bi ni osjetio kada pisac ne bi posizao za brojčanim podacima, a njih temelji uvijek na postojećim skupljenim toponimima. Stoga su statistički podaci samo relativno točni. U idealnom slučaju, tj. da su predloženi baš svi potrebni toponimi, te bi brojke unekoliko bile drugačije. I ovo je zapravo jedini ozbiljniji nedostatak Lubaševa djela, ali on nije bitne naravi. I s njime djelo skoro ne gubi ništa na znanstvenoj naravi. U njemu je najvažniji teoretski dio koji se temelji na datim podacima.

Uzgredno bi se moglo primijetiti kako nije sretno povezivati etimologijski nazive toponima Drinovci (str. 48 in 49) s nazivom rijeke Drine, kako je to učinjeno. Oba se nalaze na ikavskom području (Imotski, Drniš). Postanak njihov ne predstavlja nikakvu zagonetku. Potječe od ikavske imenice *drin*, knjiž. *drijen* (*Cornus mas* L.). Inače u ovim krajevima nisu rijetki toponimi nastali od naziva biljaka ili njihovih pojedinih organa, npr.: *Grabovac*, *Jasenak*, *Kljenak*, *Kljenovac*, *Rastovac*, *Raščane*, *Rašeljke*, *Orah* pa *Gorica*, *Crnjeli Grmi*, *Cerovi Doci*, *Liskovača* i dr. Ni 20 km od imotskih Drinovaca na zapad leži selo *Spib*, a biljka je *spib* zapravo *drijen crveni* (*Cornus sanguinica*). Naziv pak rijeke *Drine* nije slavenskog podrijetla.

Osim dotičnih primjedaba, o svemu se drugome mogu najpohvalnije izraziti. W. Lubaš je učenik Witolda Taszyckoga, onomastičara svjetskoga glasa, i sam je dosada stekao znanstveno priznanje te je *Slowotwórstwo południowo-słowiańskich nazw miejscowych z sufiksami -ci, -owci, -inci* itp. najbolji primjer poljske onomastičke škole. Prikupljeni su podaci temeljito obrađeni i razvrstani po njihovoj unutrašnjoj strukturi, koju je pisac sretno uočio.

Mate Šimundič

Pedagoška akademija, Maribor

SLOVENSKI GLEDALIŠKI LEKSIKON¹

Jože Munda je v oceni Smolejevega Slovenskega dramskega leksikona² zapisal željo, da bi dobili leksikon, ki ne bi upošteval le dramatike, pač pa tudi film, radijsko, televizijsko, lutkarsko dramo in igro ter operno gledališče.³ SGL je uresničitev te pobude, je nadaljevanje dela, ki ga je zastavil

¹ Slovenski gledališki leksikon I—III, Knjižnica Mestnega gledališča ljubljanskega, št. 56—58, Ljubljana 1972. Dalje SGL.

² Viktor Smolej: Slovenski dramski leksikon I, II, Knjižnica Mestnega gledališča ljubljanskega, št. 16, 17, Ljubljana 1961. Dalje SDL.

³ Jože Munda: Obogatitev slovenske enciklopedike, JiS 1962/63, str. 86—87.

Viktor Smolej. Po naši oceni obsega delo približno 2100 leksikonskih enot in so vanj uvrščeni »dramatiki, skladatelji, režiserji, dirigenti, koreografi, igralci, operni in baletni solisti, libretisti, prevajalci, scenografi, kostumografi, gledališki organizatorji, kritiki, publicisti in zgodovinarji, ki so za gledališko delo na Slovenskem kolikor toliko pomembni.«⁴ Posebno razveseljivo je, da obravnava leksikon tudi radijsko in televizijsko dramatiko, torej področje, ki je ostajalo doslej vse preveč zanemarjeno.⁵ Avtorski kolektiv⁶ je pri svojem delu ohranil načela, ki jih je oblikoval Viktor Smolej, tako da je v glavnem vztrajal pri istem načinu poročanja in organizaciji leksikonskih enot.

Historiat dela nas pravzaprav sili primerjati oba leksikona. Pa to bi nas vodilo le do sklepa, da so avtorji upoštevali pripombe Munde (predvsem po psevdonimih in priimkih igralk) in da so upravičeno obšli pomisleke Mevlje,⁷ ne bi nam pa omogočilo ovrednotiti zanesljivost in uporabnost SGL, kar je namen pričujočega sestavka.

Paradokсна je situacija, da je moralo tako pomembno delo iskati gostoljubje Knjižnice MGL, saj je utesnjenost obsega in materialnih razmer škodila uporabnosti dela. Na platnicah manjkajo tudi oznake, ki bi uporabnike opozarjale, do katerega gesla segajo posamezni zvezki. Leksikonske enote pa bi bile preglednejše, če bi bilo uporabljenih več vrst tiska.

Sedanja organizacija enot se ne zdi najboljša, ker avtorji ne ostajajo dosledni pri navajanju podatkov. Navadno sicer najprej podajo letnici rojstva in smrti, nato področje ustvarjanja, sledijo biografski podatki, nato so naštetela dela, vmes pa pogosto dopolnjujejo biografijo. Za tem je navadno še izbor literature, ki pa je spet problematičen, ker pogosto niso upoštevani vsi pomembnejši članki. Posebno pri najbolj znanih osebah bi bilo potrebno dosledneje upoštevati osebne bibliografije, ki so bile objavljene ob raznih jubilejnih člankih.⁸ Ob koncu so dodani še prispevki drugih avtorjev, ki opisujejo morebitno ustvarjalčevo delo pri filmu, televiziji, itd., po potrebi pa spet dopolnjujejo ostale podatke. Ta način podajanja gradiva je omogočil hitro in dosledno prepoznavanje avtorstva prispevkov, toda premisliti bi veljalo, če te prednosti ne bi kazalo žrtvovati v korist enotnosti in pregled-

⁴ SGL, str. 5.

⁵ Jože Koruza: *Dramatika*; Slovenska književnost 1945-65, SM, Ljubljana 1967, str. 7.

⁶ Avtorji: *Peter Bedjanič* (opera), *Vladimir Frantar* (televizijska igra), *Janez Höfler* (opera), *Henrik Neubauer* (balet), *Emil Smasek* (lutkovno gledališče in film), *Manica Spendal* (opera v Mariboru). Uvod je napisal urednik *Smiljan Samec*.

⁷ Prim. Jože Munda, l. c.; J. M. (Jože Mevlja): Slovenski gledališki leksikon, GL Maribor 1962/63, str. 108—109. Dešifrirano v bibliografskem oddelku NUK-a.

⁸ Pri Skrbinšku bi bilo dobro omeniti Bibliografijo Skrbinškovih spisov (GL Drama 1950/51, str. 366), Pri Remcu Moravčev članek *Nekaj o Remčevih dramah in o Magdi posebej* (SPota 1952, str. 72—74), pri Tonetu Čufarju *Koblarjev članek v Socialistični misli 1953*, pri Ivanu Levarju *Faturjev Esej o igrilstvu* (Novi svet 1952, 1, str. 31—46), pri Finžgarju, Levstiku in še kom bi lahko omenili kakšno izmed disertacij.

nosti enot. Avtorstvo je namreč razvidno že iz področij, na katera posegajo enote.

Studijska uporabnost SGL bi bila neprimerno večja, če bi poleg navedbe vloge stala še šifra, ki bi nas poučila, za katero uprizoritev gre. Takšen podatek bi nam neprimerno olajšal nadaljnje iskanje gradiva v periodiki. S tem bi ne bilo delo pretirano obremenjeno, saj bi si lahko pomagali s posebnim seznamom, pri poklicnih gledališčih pa bi zadostovala že številka, pod katero je uvrščena predstava v Repertoar slovenskih gledališč.

Po svoje je razumljivo, da niso našteje vse stvaritve umetnikov, pač pa le izbor, toda to ne omogoča oceniti kvantiteto dela, čeprav bi že navedba številca evidentiranih stvaritev dopuščala takšno presojo. Po drugi strani pa niso nikjer opisani kriteriji, po katerih so odbrana citirana dela. Le ugibamo lahko, kaj se skriva za lakonično kratico *idr.*, mogoče je to nepomembnost del, njihov skromni obseg, avtorjeva subjektivna presoja, pomanjkanje prostora ... Ne vemo, zakaj ni upoštevana vloga Bojana Pečka v operi *Mascotta*, čeprav je njegova maska karikirala Mussolinija in je bil to pogumen protest proti fašizmu.⁹ Pri vsem tem pa avtorji pravijo, da ni njihov namen vrednotiti gradivo. Vsekakor bi nas o tem moral informirati uvod, ki je pretirano skromen in nas ne seznani z vrsto pomembnih opredelitev avtorskega kolektiva.

Med podatki, ki jih pogrešamo, naj omenimo le dva. Nikjer ni navedeno leto, do katerega je izčrpano gradivo. Zato se ne da oceniti, kako natančno so upoštevani najmlajši ustvarjalci,¹⁰ niti ni mogoče presoditi, zakaj ni med viri naštetih več temeljnih del o slovenski dramatik.¹¹ Tudi ni pojasnjeno, kakšen odnos so zavzeli do amaterske dejavnosti, saj je tu izpuščena celo tista skromna pripomba, ki smo jo o tem zasledili v SDL.

Sondažno preverjanje, kako so zastopani igralci Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici, ki se je razvilo iz polamaterskega gledališča, nam pokaže precejšnje nedoslednosti. Čeprav nas vsebinsko pomanjkljivi uvod sili le k ugibanju, se nam pojavlja občutek, da so upoštevani predvsem tisti sodelavci, ki so tako ali drugače povezani s poklicnimi institucijami. Sprevidana je vrsta požrtvovalnih ustvarjalcev, brez katerih bi bila gledališka kultura na Goriškem precej siromašnejša. Obenem se tu vrivajo napake. Pri enoti o Andreju Jelačinu¹² beremo, da je sodeloval pri amaterskih poskusih v Solkanu in Novi Gorici, čeprav je to nekako tako, kot če bi rekli v Prulah in Ljubljani. Netočnost opazimo pri omembi njegovega sodelovanja pri vodstvu gledališča, saj je prezrto direktorsko delo Darija Bratuža. Ko so omenjeni Jelačinovi prispevki v gledališkem listu, ne vemo, kateri je mišljen.

⁹ Predstava je bila 1950. Prim. Bratko Kreft: Napredne težnje v predvojnem gledališču, LdP 1957, št. 91, str. 4.

¹⁰ Med temi pogrešamo celo Silva Božiča.

¹¹ Za ilustracijo naj navedemo nekaj ad hoc zbrane literature: France Koblar: Dvajset let slovenske drame 1919–1959, I, II, Slovenska matica v Ljubljani 1964, 1965; France Koblar: Slovenska dramatika I, Slovenska matica v Ljubljani 1972; Jože Pogačnik, Franc Zadavec: Zgodovina slovenskega slovstva I–VIII, MK, Ljubljana 1968–1972.

¹² SGL, str. 224.

Nedosledno je opisano sodelovanje novogoriških igralcev pri RTV Ljubljana. Pri Stanetu Lebanu je upoštevana ta stran njegovega ustvarjanja, pri Berti Ukmar pa je popolnoma zamolčana.¹³ Bolj znani gledališki delavci (npr. Modest Sancin, Ema Stare, Hinko Košak¹⁴) niso niti omenjeni kot sodelavci v tej gledališki hiši. Pri obravnavi novejših amaterske dejavnosti bi lahko izpolnili prenekatero vrzel, če bi pri zbiranju gradiva uporabili metodo vprašalnikov. O primernem preverjanju bi bila lahko takšna metoda uspešnejša kot sedanje zanašanje na informacije posameznikov.¹⁵

Nadaljnje preverjanje nam pokaže, da niso v celoti izčrpani navedeni viri. Pri svoji analizi povojne slovenske dramatike je Jože Koruza upošteval nekatere pisatelje, ki jih SGL nima.¹⁶ Grupacija imen nam kaže manjšo natančnost pri naslednjih dramskih podzvrsteh: med pisci graditeljske agitke ni upoštevana *Marija Felè* (str. 48); med avtorji kmečke drame in ljudske igre zaman iščemo *Pipana* (str. 50), *Mijotovo* (str. 51), *Feletovo* (str. 56); prav tako je izpuščen avtor meščanske drame *Polenec* (str. 52); niti ni zastopan *Anton Slodnjak* s svojo biografsko dramo (str. 53), čeprav je upoštevana *Ilka Vašte* s svojim enkratnim poskusom iste vrste. Ostali izpuščeni avtorji pa so: *Vinko Strgar*, *Marko Hudnik* (vojna drama, str. 114—115); *Bogdan Jovanovič* (sentimentalno humanistični realizem, str. 111); *Peter Čeferin*, *Vlado Novak*, *Kajetan Kovič*, *Tone Fornezi* (skeč, str. 122—123); poleg tega pa tudi *Vladimir Kančič* in *Flori Lipuš* (enkratni poskusi, str. 147—148).

Kritičen pregled izpuščenih imen nas seveda vodi do spoznanja, da je SGL manj natančen le pri obrobni zvrsteh, in še tu so izpuščeni le malo znani avtorji, oziroma tisti, pri katerih je ostala dramatika le manj pomembno področje njihovega ustvarjanja.

Kljub omenjenim vrzelim torej lahko sklenemo z ugotovitvijo, da je Slovenski gledališki leksikon pomemben priročnik, ki je rezultat obsežnega dela. Posebno vrednost pa doživlja v slovenskem kulturnem prostoru, za katerega je značilna domala popolna odsotnost takšnih del.

Zoltan Jan

Ljubljana

Thomas F. Wagner-Ladislav Matejka,

WORD ACCENT IN MODERN SERBOCROATIAN*

Pobuda za nastanek pričujočega dela je bil pogovor, ki sta ga pisca imela o ustreznosti oz. neustreznosti naglasnih pravil, predpisanih z normo srbohrvaškega knjižnega jezika. Hotela sta ugotoviti, kako srbohrvaško govoreči ta pravila doživljajo in koliko jih sami uresničujejo v govoru, nista pa — kot

* The Pennsylvania State University Press, 1971, str. 210.

¹³ SGL, str. 747, 369.

¹⁴ SGL, str. 611—613, 664—665, 319—320.

¹⁵ SGL, str. 6.

¹⁶ Prim. Jože Koruza: *Dramatika*, Slovenska književnost 1954—1965, Slovenska matica v Ljubljani 1967, str. 7—192.